

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Kálmán Levente jogtanácsos által képviselt felperesnek dr. Rézmovits Péter ügyvéd által képviselt alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. szeptember 10-én kelt 15.G.41.319/2006/19. számú ítélete ellen az alperes részéről 20. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a keresetet elutasítja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.218.800 (egymillió-kettőszáztizennyolcezer-nyolcszáz) forint első és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes, mint jogosult és a perben nem álló ... Design Korlátolt Felelősségű Társaság (továbbiakban: Kft.) számlatulajdonos 2002. február 13-án szerződést kötött azonnali beszédési megbízással történő fizetésről. A szerződés 1. pontja értelmében a jogosult, mint lízingbeadó, a számlatulajdonos, mint lízingbevevő között létrejött, továbbá a szerződés aláírása után létrejövő szerződések alapján, amennyiben a számlatulajdonos bármilyen jogcímen teljesítendő, bármely fizetési kötelezettségének teljesítésével késedelembe esik, a jogosult a saját választása szerint, függetlenül a késedelem időtartamától, a követelését azonnali beszédési

megbízás benyújtásával érvényesítheti a számlatulajdonos bármely bankszámlája ellen.

Az alperes 2004. április 13-án felhatalmazólevél alapján 10.312.425 forint összegre azonnali beszédési megbízást nyújtott be a Kft.-nek a felperesi banknál vezetett ... számú számlája ellen, melyet a felperes 2004. április 23-án teljesítette.

A felperes 2004. április 27-én kelt levelében arról értesítette az alperest, hogy a 10.312.425 forint átutalására - banktechnikai okok miatt - tévesen került sor, és kérte az összeg visszautalását. A felperes többszöri felszólítását követően az alperes 2004. június 8-án kelt levelében megtagadta az átutalt összeg visszafizetését arra hivatkozással, hogy a felhatalmazás alapján szabályszerűen kiállított azonnali beszédési megbízás mindenben megfelelt a 9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezés 19. §-ában és a 232/2001. (XII. 10.) Kormányrendeletben foglaltaknak.

A felperes keresetében a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján jogalap nélküli gazdagodás címén 10.312.425 forint és ennek 2004. április 23-tól számított kamatai visszatérítésére kérte az alperes kötelezését. Előadta; a nem vitásan szabályszerűen kiállított azonnali beszédési megbízást banktechnikai okok miatt tévedésből fedezetlenül teljesítette, a Kft. számláján nem állt rendelkezésre fedezet, ezt bizonyítja a Kft. részéről tett elismerő nyilatkozat, valamint a felperesi bank nyilvántartásai. Hivatkozott arra is, hogy az alperes és a Kft. közötti elszámolási viszonyban a felperes nem részese, így a Kft. tartozásaiért nem köteles helytállni, a banktechnikai tévedés folytán a felperes hátrányt szenvedett, az alperes pedig jogalap nélkül jutott vagyoni előnyhöz. Előadta továbbá, hogy a Kft. időközben felszámolási eljárás alá került, mivel az alperes a Kft.-vel szembeni követelését kielégítettnek tekinti, ezért a felperes nyújtott behitelezői igényt a felszámolási eljárásban.

A Kft.-nek a bankszámlájáról készült elektronikus nyilvántartás és elszámolási rendszer alapján kiállított kivonattal, valamint a Kft. forgalmi kimutatásával kívánta igazolni a felperes a megbízás teljesítéséhez szükséges fedezetnek a hiányát, és indítványt tett igazságügyi szakértő kirendelésére, mely a Kft. számlaforgalmának megvizsgálására vonatkozott, majd ezt visszavonta.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozott, hogy a felperes által sem vitatottan, az alakiságoknak mindenben megfelelő, azonnali beszédési megbízást nyújtott be, melyet sem az alakiságokra, sem pedig a fedezet hiányára hivatkozással a felperes nem utasított vissza, hanem a prompt inkasszót teljesítette.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 10.312.425 forint főkövetelést, és ennek 2004. április 23. napjától a kifizetésig járó kamatait, valamint 1.118.800 forint perköltséget. Határozata indokolásában kifejtette; az azonnali beszédési megbízásra vonatkozó szerződés 1. pontja szerint az alperes és a Kft. a közöttük létrejött, illetve a jövőben létrejövő lízingszerződések teljesítését kívánták biztosítani az azonnali beszédési megbízással, egyben meghatározva a szerződésekből eredő teljesítés módját a Ptk.

283-287. §-aiban foglaltak szerint. Ebből következően az azonnali beszédési megbízással történő teljesítés jogi alapja az inkasszó mögöttes jogügylete, a szerződés 1. pontjában meghatározott, az alperes és a Kft. között létrejött szerződések. Mivel e szerződések az alperes és a Kft. között jöttek létre, ezért annak bizonyítása, hogy ezek valamelyikét a Kft. teljesítette, az alperest terhelte volna, azonban nem merült fel adat arra vonatkozóan és az alperes sem állította, hogy bármely mögöttes szerződést a Kft. teljesítette, ezért az elsőfokú bíróság álláspontja szerint megállapítható; a keresetben megjelölt összeg nem a mögöttes jogügyletek teljesítéseként került az alpereshez s mivel a Kft. a mögöttes ügyletekből eredő kötelezettségét nem teljesítette, így a teljesítés módja, az inkasszó sem teljesülhetett, tekintve, ha nincs teljesítés, inkasszálni sem lehet. Az alperesnek követelése csak a Kft.-vel szemben állhatott fenn, de a Kft. nem teljesített az alperes részére semmit, ebből következően - figyelemmel a felperes közreműködő szerepére - az alperes részére átutalt összeg jogalap nélkül került a felperestől az alperes birtokába. Az elsőfokú bíróság úgy ítélte továbbá, hogy a felperes a Kft. számlaforgalmi kimutatásával, a számlaegyenleg közlőjével és a Kft. képviselőjének, illetve a felperesnél a számlakezelést végző felelős dolgozók nyilatkozatával, megfelelően bizonyította, hogy a Kft. számláján sem az azonnali beszédési megbízás benyújtásakor, sem annak teljesítésekor nem volt fedezet. Minderre figyelemmel az elsőfokú bíróság a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a kereset szerinti követelés és kamatai visszafizetésére, a perköltségről a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, annak megváltoztatásával a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Előadta; az elsőfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezését arra alapozta, hogy az azonnali beszédési megbízás teljesítéséhez szükséges fedezet nem állt rendelkezésre a Kft. számláján, a felperes banktechnikai okból, tévedésből mégis teljesítette az inkasszót, a perben azonban nem nyert bizonyítást a fedezet hiánya, a banktechnikai ok és a felperes tévedése sem. A felperes a tévedését, a banktechnikai okot érdemleges bizonyítékkal nem támasztotta alá, erre az első fokú eljárásban csatolt iratok egyike sem alkalmas. Előadásai hitelt érdemlő bizonyítására a felperes kísérletet nem tett, az általa F/6 alatt csatolt számlakimutatás kifejezetten ennek az ellenkezőjét igazolja, a Kft.-nek ugyanis folyószámla hitelkerete is lehetett, amelynek terhére az azonnali beszédési megbízásokat a számlavezető bank teljesíteni volt köteles. Az F/6 alatti kimutatás szerint a perbeli összeg átutalása a Kft. számlája terhére történt, és a felperes megterhelte a Kft. számláját az átutalás forgalmi jutalékával. A forgalmi jutalékot a bank belső rendszere automatikusan számítja fel az ügyfélnek a számláról történt átutalás alapján, s ez a tény az alperesi álláspont szerint megdönti a felperesnek azt a perbeli állítását, hogy az inkasszált összeg a Magyar Nemzeti Banknál vezetett számlájáról a felperes számlája terhére történt. Az alperes álláspontja szerint az előzőekben vitatott banktechnikai ok, illetve tévedés sem alapozná meg a jogalap nélküli gazdagodását, mivel az azonnali beszédési megbízás jogalapot teremt az alperes által inkasszált összeg kifizetésére. Hivatkozott arra is; az adott

esetben sem visszautasításra, sem fedezethiány miatti sorba állításra nem került sor, ezért a felperes az azonnali beszédési megbízást teljesíteni volt köteles (9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezés 20. § (2) és (4) bekezdés, 22. §, 232/2001. (XII. 10.) Kormányrendelet 6. § (2) bekezdés), ezt a forgalom biztonsága is megköveteli. Amennyiben a felperest kár érte, azt felróható magatartásával maga idézte elő, amelyre előnyök szerzése végett nem hivatkozhat, ha a felperes rovására gazdagodás történt, az csak a Kft. lehetett, akinek a tartozása az alperes részére kiegyenlítést nyert. Az alperes követelése a Kft., mint adós ellen benyújtott azonnali beszédési megbízás alapján kiegyenlítést nyert, amely az alperes megítélése szerint nem minősül vagyoni előnynek, e körben hivatkozott a BH 2005/115 számmal közzétett eseti döntésre. Az alperes utalt arra is, hogy a felperes a keresetlevelében maga adta elő, hogy a Kft. elleni felszámolási eljárásban bejelentette a hitelezői igényét, tehát a gazdagodást a Kft. oldalán látta bekövetkezni. Az alperes előadta továbbá; az elsőfokú bíróság tévedett abban, hogy az azonnali beszédési megbízás a Kft. teljesítésének a lízingszerződésekben kikötött és a Ptk. 283-287. §-ai alapján minősülő módja lenne, a felhatalmazáson alapuló azonnali beszédési megbízás a pénzkövetelések teljesítésének sajátos pénzforgalmi jellegű biztosítéka, amely a jelen esetben is az alperes adósának késedelembe esése esetén volt alkalmazható.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult. Ellenkérelmében megismételte az első fokú eljárásban kifejtetteket, hangsúlyozta, hogy a felperes fedezethiány okán nem teljesítette a 2004. április 13-án benyújtott inkasszót, azt a hatályos MNB rendelkezés előírásainak megfelelően sorba állította, függőben tartotta, 2004. április 23-án banktechnikai okok miatt, tévedésből - a bankszámlán lévő fedezet és hitelkeret hiánya ellenére - a beszédési megbízás alapján az alperes részére jóváírta a teljes összeget, mely ezzel egyidejűleg a Kft. bankszámláján hiányként mutatkozott meg, így az alperes számlájára érkezett 10.312.425 forint ténylegesen a felperestől származott. Álláspontja szerint az előírt bizonyítási kötelezettségének eleget tett, s az elsőfokú bíróság a perben releváns tények alapján állapította meg a tényállást.

A fellebbezés a következőkre tekintettel megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a feltárt tényállás alapján téves jogkövetkeztetéssel kötelezte az alábbiakra tekintettel az alperest a jogvita tárgyát képező 10.312.425 forint és kamatai visszatérítésére.

A nem vitás tényállás szerint a felperes számlaszerződéses jogviszonyban állt a perben nem álló Kft.-vel. A Ptk. 529. §-ának (1) bekezdésében szabályozott bankszámlaszerződés alapján a felperes vezette a Kft. bankszámláját. A Ptk. 529. §-ának (1) bekezdése szerint bankszámlaszerződéssel a pénzintézet kötelezettséget vállalt arra, hogy a vele szerződő fél (számlatulajdonos) rendelkezésére álló pénzeszközöket kezeli és nyilvántartja, azok terhére a

szabályszerű kifizetési és átutalási megbízásokat teljesíti, a számlatulajdonost a számla javára és terhére írt összegekről, valamint a számla egyenlegéről értesíti.

Az alperes, mint jogosult és a Kft. 2002. február 13-án szerződést kötött azonnali beszedési megbízással (prompt inkasszóval) történő fizetés tárgyában, az abban foglaltakat a kiegészítő nyilatkozata rögzítésével a felperesi bank tudomásul vette, és az okiratot maga is aláírta. A jelen ügyre még irányadó, a pénzforgalomról, a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 232/2001. (XII. 10.) Kormányrendelet 6. §-ának (1) bekezdése szerint a számlatulajdonos rendelkezése nélkül vagy rendelkezése ellenére a hitelintézet csak pénzfizetésre szóló, végrehajtható bírósági, illetve közigazgatási határozatok, továbbá a lejáratkor az egyenes váltóadás által megjelölt hitelintézetnél fizetés végett bemutatott váltó alapján, valamint jogszabályban meghatározott más esetekben terheli meg a bankszámlát.

Az azonnali beszedési megbízásra nézve a hatályban volt, a pénz- és elszámolás-forgalom, valamint pénzfeldolgozás szabályairól szóló 9/2001. (MK. 147.) MNB rendelkezés tartalmazott szabályokat. Az MNB rendelkezés 19. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerint az azonnali beszedési megbízással a jogosult megbízza a bankszámláját vezető hitelintézetet, hogy bankszámlája javára, a kötelezett bankszámlája terhére meghatározott összeget szedjen be. Az azonnali beszedési megbízás értékhatárra tekintet nélkül benyújtható. A (3) bekezdés - többek között - előírja; azonnali beszedési megbízásnak akkor van helye a bankszámla ellen, ha a kötelezett az azonnali beszedési megbízással történő fizetésről szóló bejelentésében (felhatalmazó-levélben) engedi meg annak benyújtását.

A peres felek egyező előadást tettek a 2002. február 13-án kelt, előzőekben ismertetett, a jogosult és a számlatulajdonos között létrejött és az iratok között elfekvő szerződésre vonatkozóan, és egyezően adták elő azt is; az alperes 2004. április 13-án felhatalmazólevél alapján nyújtotta be 10.312.425 forint követelésre nézve az azonnali beszedési megbízást a Kft.-nek a felperesnél vezetett ... számú számlája ellen. A prompt inkasszó teljesítésére 2004. április 23-án került sor.

A felperes a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdésére hivatkozással az alperessel szemben előterjesztett, s a 10.312.425 forint és kamatai visszatérítése iránti igényét azon tényekre kívánta alapítani, hogy banktechnikai okok miatt tévedésből, fedezetlenül teljesítette a prompt inkasszót.

A Ptk. a jogalap nélküli gazdagodást kötelelem teremtő, önálló jogcímként nevesíti. A törvény 361. §-ának (1) bekezdése kimondja; aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius szabály, alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn, illetve, ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok szerint nem bírálható el.

A Pp. 164. §-ának (1) bekezdése értelmében a felperest terhelte azon tények feltárása, illetve bizonyítása, amelyek az általa érvényesíteni kívánt jogot megalapozzák.

Az iratokból megállapítható; az elsőfokú bíróság a bizonyítás körében a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, amikor a 2007. október 3-án tartott tárgyaláson a 15. sorszámú jegyzőkönyvben foglaltak szerint figyelmeztette a felperest a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről s a bizonyítási teherről, miszerint a felperest terheli annak bizonyítása, hogy az azonnali beszédési megbízás teljesítésének napján a perben nem álló Kft. bankszámláján nem volt fedezet, ezért a megbízást a felperes a saját pénzéből teljesítette. Felhívta arra is; pontosan jelölje, mi volt az oka, hogy az alperes által 2004. április 13-án benyújtott megbízást tíz napot követően, 2004. április 23-án teljesítette, igazolja továbbá; azon a napon, amikor az alperes által benyújtott megbízást teljesítenie kellett volna, a Kft. bankszámláján milyen összeg állt rendelkezésre, valamint felhívta állításai eseménytörténeti tényeinek alátámasztására, és annak bizonyítására is, hogy az átutalt összeg a felperes pénzeszközéből került a Kft. bankszámlájára, azaz igazolja a felperes; a pénzüsszeget - állítása szerint - az MNB-nél vezetett központi számlájáról utalta a Kft. számlájára, a folyamatot vezesse le, s az esetben, ha az átutalt pénzeszköz a felperestől a Kft.-hez hitelművelet útján került, e tény is bizonyítsa.

Az elsőfokú bíróság 15. sorszámú végzésében fentiek szerint helyesen előírt bizonyítási kötelezettségnek a felperes nem tett eleget. Alappal hivatkozott ezért az alperes fellebbezésében arra, hogy a felperes a perben nem bizonyította a tévedését, a banktechnikai okot, a fedezet hiányát, illetve nem bizonyított az sem, hogy az azonnal beszédési megbízás teljesítése a felperes számlájának a terhére történt. Helyesen hivatkozott az alperes fellebbezésében arra is, hogy az iratoknál 10/F/6. sorszám alatt fellelhető és 2004. április 23-án kelt folyószámla kimutatás sem bizonyítja a felperes perbeli állításait. A felperesnek a saját számlaforgalmáról készült kimutatása kétséget kizáró bizonyítékként nem vehető figyelembe, mint ahogy a felperesnél számlakezelést végző dolgozók nyilatkozata sem. Önmagában a számlatulajdonos Kft. képviselőjének a nyilatkozatából sem állapítható meg, hogy a felperesi bank a saját pénzeszközeiből fizetett az alperesnek, a vita tárgyát képező azonnali beszédési megbízás kapcsán.

A szakértői vélemény a Pp. 166. §-ának (1) bekezdése szerint bizonyítási eszköz. A Pp. 177. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki. A Pp. 164. §-ának (2) bekezdése akként rendelkezik; a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt a törvény megengedi.

A felperes maga indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését, az indítvány visszavonása folytán azonban a felperes fentiek szerinti állításai, amelyekre a

követelését alapozta, tisztázatlanok maradtak, így a felperes magát zárta el a bizonyítási lehetőségtől, és ezt a körülményt - a másodfokú bíróság álláspontja szerint - a terhére kell értékelni.

A Fővárosi Ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróságnak az alperes és a perben nem álló Kft. közötti ún. mögöttes jogüggyellett kapcsolatos okfejtését. A Pp. 121. §-ában foglaltak értelmében a felperesnek azokat a tényeket kell a bíróság elé tárnia, amelyek az általa érvényesíteni kívánt jogot megalapozzák, és a releváns tények bizonyítása a felperest terhelte az elsőfokú bíróság 2007. október 3-i 5. sorszámú végzésében megszabott körben. A másodfokú bíróság egyetértett az alperes azon fellebbezési érvelésével is, amely szerint az elsőfokú bíróságnak a mögöttes jogüggyellett kapcsolatos ítéleti indokolása nem támasztja alá az alperest marasztaló ítéletet.

Az elsőfokú bíróság következtetéseivel szemben - a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint - a felperes nem bizonyította, hogy a saját számlájának a terhére, jogalap nélkül történt a perbeli azonnali beszédési megbízással a kifizetés az alperes részére, és ezáltal az alperes a felperes rovására jogalap nélkül gazdagodott.

Mindezt a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.

A felperes peresztes lett, ezért a másodfokú bíróság a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes által lerótt 618.800 forint jogorvoslati illeték, valamint 600.000 forint, az alperes első- és másodfokú perköltségének a megfizetésére, mely a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdésének alkalmazásával, az általános forgalmi adót is tartalmazó ügyvédi munkadíjat foglalja magában.

Budapest, 2009. február 17.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

. Rédei Anna s. k.,
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s. k.,
bíró